

Информация относно

Оценка на риска при внос на растения от вида *Crataegus monogyna* от Обединеното кралство

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH¹) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията², като „растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“.

Оценката на риска при внос на растения *Crataegus monogyna* (обикновен глог, черен глог) от Обединеното кралство е публикувана на 24 април 2023 г.

Като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Обединеното кралство (страната кандидат), настоящето научно становище обхваща всички рискове за здравето на растенията, породени от растения за засаждане с голи корени (невкоренени растения) и саксийни растения (вкоренени растения) *Crataegus monogyna*, внос в Европейския съюз (ЕС) от Обединеното Кралство.

	
<p><i>Crataegus monogyna</i> растения за засаждане с голи корени (невкоренени растения)</p>	<p><i>Crataegus monogyna</i> саксийни растения (вкоренени растения)</p>

¹ Panel on Plant Health (PLH)

² Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 година за изготвяне на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растения, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, *OJ L 323, 19.12.2018, стр. 10–15*

Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за изменение на регламенти (ЕС) № 228/2013, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 69/464/ЕИО, 74/647/ЕИО, 93/85/ЕИО, 98/57/ЕО, 2000/29/ЕО, 2006/91/ЕО и 2007/33/ЕО на Съвета, *OJ L 317, 23.11.2016*

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/ 427 30 56

За да се оцени риска от вредители, свързан с вноса от Обединеното кралство на **стоката – растения за засаждане с голи корени и вкоренени саксийни растения *Crataegus monogyna***, е съставен списък на всички идентифицирани вредители по растенията (**1517 вида**), потенциално свързани с *Crataegus monogyna*.

Списъкът на карантинните вредители за ЕС и на карантинните вредители в защитените зони (Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията³) се основава на оценки, според които вредителите могат да навлязат, да се установят и разпространят на територията на Съюза, а също така и да имат потенциала да окажат негативно въздействие върху предпочитани гостоприемници.

Към този момент има данни за **36 карантинни вида** за ЕС, за които се съобщава, че използват *Crataegus monogyna* като растение гостоприемник.

Тези карантинни вредители за ЕС, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- а) присъствие на вредителя в Обединеното кралство;
- б) *Crataegus monogyna* е гостоприемник на вредителя;
- в) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока.

За допълнителна оценка се избират вредители, които отговарят и на трите критерия.

От оценените 36 вида карантинни вредители в ЕС, за които се съобщава, че *Crataegus monogyna* е гостоприемник, три вида (*Erwinia amylovora* – бактерия, *Thaumetopoea processionea* – неприятел и *Tobacco ringspot virus* – вирус) присъстват в Обединеното кралство. Единствено *Erwinia amylovora* може да се развива върху стоката и отговаря и на трите критерия.

Тези вредители обаче не бяха избрани за допълнителна оценка, тъй като Панелът РЛН оцени, че няма достатъчно доказателства за това.

Съгласно Приложение X към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁴, се изискват специални мерки за вноса на стоката от Обединеното кралство,

³ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 година за установяване на еднакви условия за изпълнението на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета за защитни мерки срещу вредителите по растенията, за отмяна на Регламент (ЕО) № 690/2008 на Комисията и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията, OJ L 319, 10.12.2019.

⁴ ПРИЛОЖЕНИЕ X - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, които предстои да бъдат въведени или придвижвани в рамките на защитени зони, и съответните специални изисквания за защитени зони - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/ 427 30 56

(след Брекзит), свързани с *Erwinia amylovora*. Въз основа на информацията, предоставена в досието, включително допълнителната информация, Панелът PLH заключава, че страната износител (Обединеното кралство) отговаря на специалните изисквания по отношение на *Erwinia amylovora*.

За вредителите, които са некарантинни и не са регулирани в ЕС⁵, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези нерегулирани вредители, за които *Crataegus monogyna* е гостоприемник, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- а) присъствие на вредителя в Обединеното кралство;
- б) вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;
- в) стоката е гостоприемник на вредителя;
- г) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;
- д) вредителят може да окаже негативно въздействие на територията на ЕС.

За нерегулираните видове с ограничено разпространение (т.е. присъстващи в една или няколко държави-членки на ЕС) и отговарящи на критериите посочени в точки в, г и д, трябва допълнително да бъде изпълнено едно от следните условия, за да бъдат избрани за по-нататъшна оценка:

- да са приети официални фитосанитарни мерки в поне една държава-членка на ЕС;
- друга причина, напр. скорошно доказателство за присъствие, оправдана от Панела PLH.

Вредителите, които отговарят на всичките горепосочени критерии, се избират за допълнителна оценка.

Въз основа на събраната информация, са известни **1 481 потенциални некарантинни**, нерегулирани вредители за ЕС, за които е известно, че са потенциално свързани с вида *Crataegus monogyna*.

⁵ Нерегулиран вредител, е вредител, който не е изрично споменат в законодателството на ЕС относно здравето на растенията т.е. в Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 и той не е необходимо да се докладва на организации, които са извън Националната организация за растителна защита на конкретната страна. В Европейския съюз, ако даден вредител не е регулиран на ниво ЕС, държава членка може го управлява по начин, който се счита за най-подходящ.

<https://link.springer.com/article/10.1007/s10340-023-01591-y#article-info>

Amber   Green   White

От оценените 1 481 вида, които попадат в списъка с некарантинни вредители в ЕС, нито един не беше избран за допълнителна оценка, тъй като не отговарят на поне един от критериите за подбор.

Съгласно информацията от базата данни на Europhyt⁶/TRACES-NT⁷, обхващаща периода 1995 г. до март 2023 г., към 7 март 2023 г., не се съобщава за прихващания на вредители върху растения *Crataegus monogyna* от Обединеното кралство, предназначени за държавите-членки на ЕС.

Тъй като Панелът PLH не е идентифицирал вредители, свързани с оценяваната стока (растения за засаждане с голи корени и вкоренени саксийни растения *Crataegus monogyna*), предложените мерки за намаляване на риска не бяха допълнително оценени.

Заклучение

От гореизложеното се заключава, че единствено карантинният вредител *Erwinia amylovora* е свързан с настоящото становище, но Обединеното кралство (страната износител) изпълнява специалните мерки при внос на стоката в ЕС по отношение на *Erwinia amylovora*, които са посочени в Приложение X към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072, поради което патогенът не е избран за допълнителна оценка.

Тъй като не са избрани вредители за допълнителна оценка, предложените мерки за намаляване на риска не бяха допълнително оценени и не бе извършена експертна оценка за вероятността стоката да е свободна от вредители.

Значение за България

Според научната литература⁸, *Erwinia amylovora* (Burrill) Winslow et al. е причинител на заболяването огнен пригор, което засяга повечето видове от подсемейство *Maloideae* на семейство *Rosaceae*. Патогенът *Erwinia amylovora* произхожда от Северна Америка и за първи път е открит извън естествения си ареал на

⁶ EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

⁷ TRACES - TRAdе Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

⁸ Бюлетинът на EPPO (2022) PM 7/20 (3) *Erwinia amylovora*, Първо публикувано: 24 април 2022 г.,

<https://doi.org/10.1111/epp.12826>

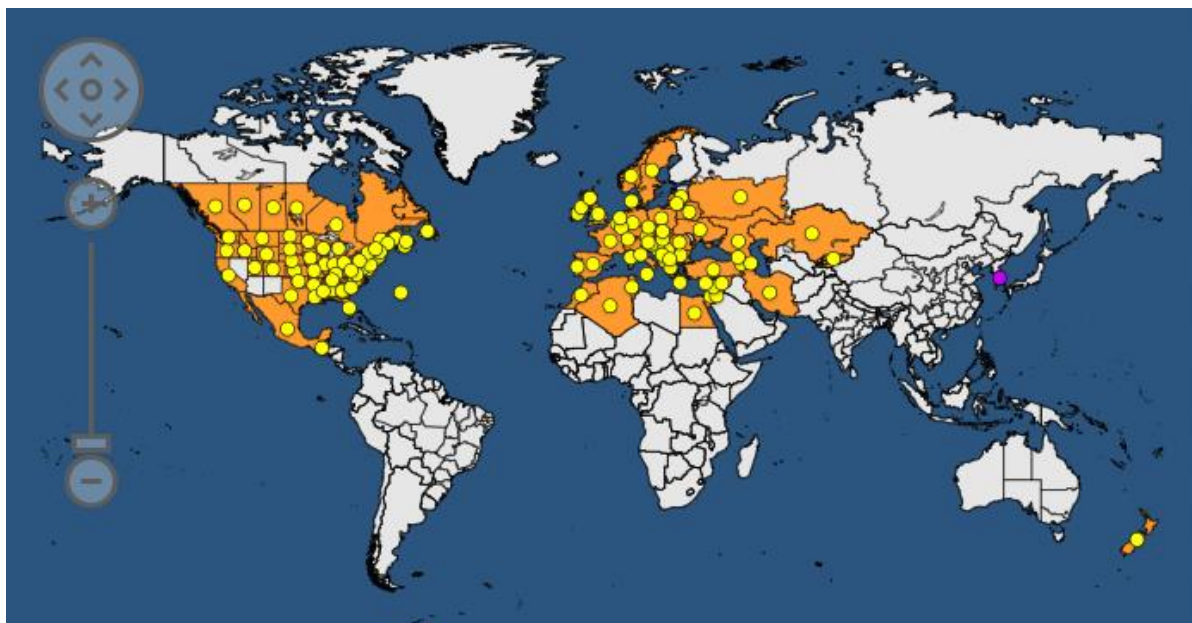
EPPO Standards on phytosanitary measures <https://gd.eppo.int/standards/PM7/>

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/ 427 30 56

разпространение в Нова Зеландия през 1920 г. Огненият пригор е докладван в Англия през 1957 г., и оттогава бактерията е открита в повечето райони на Европа. Към момента *Erwinia amylovora* присъства в повече от 50 страни. Патогенът не е регистриран в Южна Америка и повечето африкански и азиатски страни (с изключение на страните около Средиземно море). *Erwinia amylovora* е изкоренена в Австралия.

Глобално разпространение на *Erwinia amylovora* към 12.12.2022 г. (EPPO Global Database⁹)

Бактерията *Erwinia amylovora*, причиняваща огнен (бактериален) пригор, в България е открита през 1989 г., по дюля и круша в района на Пловдив¹⁰, и към настоящия момент е широко разпространена в цялата страна. Огненият пригор е много вредоносна и силно инфекциозна болест, и икономически важен вредител по овощните култури. При благоприятни условия за развитие бактерията *Erwinia amylovora*, само за 2-3 години може напълно да унищожи нападнатите гостоприемници.

Растенията гостоприемници на *Erwinia amylovora* – ябълка, круша, череша, вишня, праскова, дюля, зарзала, бадем, слива, ягода, глог, роза, малина, дрян, фурма, орех, ясен, бряст, люляк, ива, картофи, божур, салата, фуражен грах и други¹¹ се отглеждат и са повсеместно разпространени в България.

Според авторите на „Специална фитопатология“¹² бактерията напада цвета, листата, плодовете, клонките и стъблата на растенията гостоприемници. Заразените

⁹ EPPO Global Database, <https://gd.eppo.int/taxon/ERWIAM/distribution>

¹⁰ EPPO Global Database, <https://gd.eppo.int/reporting/article-3425>

¹¹ EPPO Global Database, <https://gd.eppo.int/taxon/ERWIAM/pathwayshosts>

¹² Проф. Наков Б., проф. Ст. Каров, проф. Ат. Попов, проф. Г. Нешев, 1994. Специална фитопатология, Изд. „Академика прес“, Пловдив;

□ Amber   □ Green   ☒ White

гр. София, 1618, бул. ”Цар Борис III” № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/ 427 30 56

цветове покафеняват, увяхват и умират, а некрозата се разпространява надолу по цветната дръжка и обхваща листата. Те стават тъмнокафяви до черни, завяхват, прилепват към инфектираните цветчета и остават по дърветата. Болните органи имат вид на опърлени от огън, откъдето идва името на болестта „огнен пригор" (fire blight). Младите зелени плодове почерняват, но не окапват и остават по клонките. Не се заразяват започналите да зазряват и вече узрелите плодове. Когато са нападнати, по младите листа се развива некроза между главните нерви. Младите още сочни леторасти се заразяват от върха или чрез болните цветове и листа, и от тях бактерията преминава по основните носещи клонки. При силно нападение се заразява стволът, а понякога и корените, което води до загиване на дърветата. От повредените органи се отделя бактериен ексудат, съдържащ множество бактеријни клетки. Отначало той е безцветен, по-късно потъмнява и засъхва под формата на янтарножълти капчици.

Контролът на огнения пригор, чрез изрязване и изгаряне на болните клони е радикална мярка за контрол, която ограничава количеството на инокулума при първичната зараза. Резитбата трябва да стане по време на покоя, като младите клони се изрязват 20-25 см от мястото на повредата, а старите на 10-12 см. Раните да се мажат с дезинфекциращи средства (формалин 10%), а инструментите да се обеззаразяват с формалин 5% или 5% карболова киселина. Да се води контрол с насекомите – листни въшки, корояди. Силно заразените растения да се изкореняват и да се унищожават диворастящите и декоративни растения, които служат като източник на инокулум. Решаващо значение в химическия контрол срещу бактеријния пригор има зимното пръскане на овошките, по време на есенния листопад и в края на зимата, преди разпукване на пъпките, с бордолезов р-р и други медсъдържащи фунгициди.

При обследване и съмнение за наличие на патогена и/или предполагаеми повреди от него, е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи.

Ранното откриване би могло да помогне за управлението (обследване, прогноза и контрол) на този вредител в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et al., 2023.

Commodity risk assessment of *Crataegus monogyna* plants from the UK, EFSA Journal 2023;21(4):8003, Материалът е достъпен в пълен текст на английски език на следния адрес: <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2023.8003>

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/ 427 30 56

Други информации в областта на здравето на растенията, могат да бъдат намерени на интернет страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <https://corhv.government.bg/>
<https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Изготвил: Татяна Величкова, главен експерт,
Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ,
02.05.2023 г.

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/ 427 30 56